

Geleende tijd

Sommige mensen die door een toeval de Tweede Wereldoorlog hebben overleefd, zeggen en voelen wel dat zij in 'geleende tijd' leven. Andere mensen, die deelnemen aan de verhitte discussies de laatste tijd in Nederland rondom de vrijheid van meningsuiting en het opgelaaid extremisme, zou men bij tijd en wijle toewensen, dat zij bij elkaar wat meer 'leentjebuur spelen' ten aanzien van begrip en respect voor elkaar.

Ik moet eerlijk bekennen dat geen van beide associaties mij te binnen schoot, toen ik al weer enige tijd geleden werd gevraagd om voorzitter te worden van de Stichting Leenrecht. Ik was op dat moment nog aan 't bijkomen van een kortstondig politiek avontuur, waarin ik verzeild was geraakt. Het afkicken van de portefeuille cultuur en media in 'Balkenende I' duurde evenwel niet zo lang, want er was al weer spoedig ander werk aan de winkel.

Stichting Leenrecht had onmiddellijk mijn sympathie, sterker ik was vereerd dat ik in de auteursrechtwereld nu aan de andere kant dan die van auteur mijn steentje zou mogen bijdragen. Wel schoot direct door mijn hoofd dat ik het auteursrechtentijdschrift AMI wat beter zou moeten gaan bijhouden. Immers, de opgeplakte kalender van Rien Poortvliet misstaat inmiddels enigszins ten bewijze van het bijhouden van de jurisprudentie. En zou ik als voorzitter nog wel, zoals mij onlangs nog 'overkwam' in Beijing, voor (omgerekend) een euro een cd van Yundi Li mogen kopen?

Wetende dat ik daarmee meewerk aan het kopen van een counterfeit, waarover geen rechten zijn afgedragen. Toch was de meer overheersende gedachte, dat ik een aantal oude vrienden weer zou ontmoeten met wie ik zou mogen samenwerken, teneinde het belang van een aantal auteurs in Nederland te dienen. Zij

wier werken worden uitgeleend in bibliotheken en waar een redelijke vergoeding voor op zijn plaats is en op de juiste plaats behoort terecht te komen.

Eigenlijk is de drijfveer voor deze volstrekt redelijke en logische vergoeding, precies dezelfde als die welke in de 'grote maatschappij' tot meer verdraagzaamheid zou moeten leiden, namelijk het kleine beetje respect dat we voor elkaar zouden moeten zien op te brengen. Datzelfde kleine beetje respect voor auteurs, zou zonder enig probleem tot begrip moeten leiden voor de kleine bijdrage die van de lener wordt gevraagd. Ik geloof ook niet dat dit op zichzelf tot veel onbegrip aanleiding geeft. Wat de laatste jaren minder goed wordt begrepen door niet -auteursrechtkeners is dat het aantal verschillende heffingen is toegenomen, zonder dat dit mogelijk voldoende met die burgers is gecommuniceerd. Die communicatie, dat versterken van het draagvlak en het daarmee kweken van nog meer begrip voor dit stukje geleende tijd van genieten van beschermde werken, zie ik als mijn belangrijkste taak voor de komende jaren. Ik hoop en vertrouw daarbij op een plezierige samenwerking met u allen in het veld en voel me in zekere zin back home.

Mr. drs. Cees H.J. van Leeuwen

DE ECONOMISCHE BETEKENIS VAN HET AUTEURSRECHT

Het nieuwe leenrecht heeft met ingang van het jaar 1996 een auteursrechtelijke basis gekregen. Het zijn auteursrechtelijk beschermde werken van velerlei aard waarvoor bij uitlening een vergoeding aan rechthebbenden moet worden betaald.

Niet alleen boeken, ook muziek-cd's, videofilms en een snel groeiend audiovisueel repertoire op dvd.

De huidige trend om het auteursrecht negatief te benaderen en voornamelijk te zien als een belangrijk obstakel voor de vrije distributie van woord, beeld en muziek gaat geheel voorbij aan de economische betekenis van de auteursrechtelijke bedrijvigheid, waartoe de Nederlandse bibliotheken net zozeer behoren als de Stichting Leenrecht.

Uit het meest recente onderzoek van de Stichting Economisch Onderzoek van de Universiteit van Amsterdam naar de economische betekenis van het auteursrecht in Nederland (het dateert uit het jaar 2000) bleek de bedrijfsklasse auteursrecht, te verstaan als de gehele economische bedrijvigheid rond auteursrechtelijk beschermde werken, in het jaar 1998 5,5% uit te maken van het Bruto Binnenlands Product. In gulden uitgedrukt ging het daarbij in 1998 om ruim 38 miljard gulden.

Deze auteursrechtelijke bijdrage aan wat er in totaal in Nederland verdiend wordt, was toen al hoger dan de bijdrage van het verzamelde bank- en verzekeringswezen (4,9%) en maar een klein beetje minder dan de hele bouwnijverheid (5,6%). De landbouw en visserij (tezamen 3,2%) alsook de hele horeca (1,9%) om slechts enkele andere sectoren te noemen, bleken door de auteursrechtelijke bedrijvigheid al ruim gepasseerd.

Qua werkgelegenheid ging het in 1998 in de auteursrechtelijke sector, openbare bibliotheken inbegrepen, om 420.000 personen. Dat is 5,4% van de totale werkgelegenheid in Nederland.

Vergeleken met studies naar de economische betekenis in eerdere jaren, eveneens uitgevoerd door de Stichting Economisch Onderzoek, is er sprake van een duidelijke stijging van het auteursrechtelijke aandeel

in het Bruto Binnenlands Product. De informatiemaatschappij is dan ook reeds geruime tijd in ons midden en lijkt gestaag te groeien. De basis daarvan mag niet beschadigd, laat staan vernietigd worden door de positie van het auteursrecht aan te tasten. Dat mag zeker niet in het digitale tijdperk waarin steeds meer technieken beschikbaar komen waarmee de creativiteit van makers en de soms enorme investeringen in hun werk kunnen worden misbruikt voor oneigenlijke, vaak zelfs ronduit criminele doeleinden.

Tot de bedrijfsklasse auteursrecht worden gerekend: pers en literatuur (inclusief bibliotheken), ontwerp, software, muziek en theater, omroep, beeldende kunst, film en video, fotografie, multimedia/internet en brancheorganisaties.

Het hier bedoelde onderzoek van de Stichting voor Economisch Onderzoek der Universiteit van Amsterdam heet 'De economische betekenis van het auteursrecht in 1998' en is in augustus 2000 verschenen als SEO-rapport nr. 559 (ISBN 90-6733-185-6).

De in dit rapport ontwikkelde methode voor dergelijk onderzoek is een stimulans geweest voor een internationaal model, ontwikkeld door WIPO, de wereldorganisatie voor intellectuele eigendom. Dat internationale model wordt op het ogenblik bij wijze van proef toegepast op de economieën van Letland en Singapore. Binnenkort zijn de resultaten bekend. Vervolgens kan de groei in deze sector periodiek gemeten worden.

KH

WAAR LEVEN SCHRIJVERS VAN?

Lezers hebben vaak geen idee waar schrijvers van leven. Of ze hebben daar een verkeerd idee van. Dat ze iets aan hun werk verdienen, is wel bekend, maar hoeveel dat is en waar schrijvers verder van bestaan, is veelal in duisternis gehuld.

Royalty's

Schrijvers van boeken proberen te leven van de opbrengsten van hun boeken. Zij hebben uitgeefovereenkomsten met uitgevers gesloten en op grond van die contracten ontvangen zij in de regel minimaal 10% van de verkoopprijs voor elk verkocht exemplaar. Ligt de prijs van een boek op een niveau van 15 euro exclusief BTW, dan ontvangt de schrijver in de regel 1½ euro, zodra er een boek van hem verkocht wordt. Bij 3000 verkochte exemplaren, en dat is tegenwoordig een heleboel, levert hem dat 4.500 euro op. Daar valt niet goed van te leven, als men bedenkt dat het schrijven van een boek vaak een jaar kost. Vandaar dat aanvullingen op dat inkomen, onder meer uit het leenrecht, meer dan welkom zijn.

Leenrecht

Die aanvullingen uit het leenrecht zijn meestal gering van omvang, maar in veel gevallen zeker niet verwaarloosbaar. Het spectrum van leenrechtuitkeringen in Nederland, bestemd voor auteurs, laat variaties zien van 0,01 (één eurocent) tot 50.000 euro per auteur per jaar. Privacy-regels maken een nadere identificatie onmogelijk, en dat is terecht. Maar geluiden als zou het leenrecht voor auteurs als inkomensbron niks betekenen, moeten op grond van deze gegevens ten scherpste tegengesproken worden.

Fonds voor de Letteren

Het is op grond van de literaire kwaliteit van hun werk dat auteurs soms aanvullende gelden krijgen van instellingen als het Fonds voor de Letteren. Die subsidies zijn vaak hard nodig. In 1993 vond één van de weinige onderzoeken plaats naar de inkomenspositie van Nederlandse schrijvers, uitgevoerd in opdracht van Weekbladpers BV. Dat leerde dat auteurs uit echte schrijfwerkzaamheden toen gemiddeld ruim f 23.000,- bruto verdienden, waarbij veertig procent van de schrijvers de tienduizend gul-

den niet haalde en elf procent bruto meer verdiende dan een ton. In dat gemiddelde bedrag van f 23.000,- waren dan ook nog de subsidieuitkeringen van het Fonds voor de Letteren begrepen, zodat de conclusie toen en nu moet zijn dat een gemiddeld schrijfinkomen zónder subsidie van het Fonds voor de Letteren zich op niet meer dan bijstandsniveau beweegt.

Stichting Schrijvers-School-Samenleving

Het is duidelijk dat veel auteurs noodgedwongen andere activiteiten verrichten om aan aanvullende inkomsten te komen. In 1993 leefde slechts 29% van de ondervraagde schrijvers van de pen. Die andere activiteiten lopen sterk uiteen, maar zeker moet genoemd worden het geven van lezingen via de Stichting Schrijvers-School-Samenleving. Op scholen, in buurthuizen, in bibliotheken, in theaters, overall zijn schrijvers te vinden die een publiek toespreken, eigen werk voordragen, soms ook met de aanwezigheid aan het schrijven slaan, en wel op grond van een afspraak tussen organisator en auteur die via genoemde stichting tot stand is gekomen. Schrijvers-School-Samenleving wordt door het ministerie van OCW gesubsidieerd. Met die subsidie legt de Stichting een bedrag bovenop het honorarium dat door de school of de organisator van het optreden zelf wordt betaald. Dat heeft voor beide partijen zijn aantrekkelijke kanten.

KH

Onderhandelingen in de StOL

Tarieven 2005

Het voorstel van de Stichting Leenrecht om de berekening van de inflatiecorrectie aan te passen zodat de tarieven eerder kunnen worden vastgesteld, is door de VOB (Vereniging van Openbare Bibliotheken) positief ontvangen. Over de toepassing van de eventuele nieuwe systematiek zal nog nader worden overlegd. Het streven van de Stichting Leenrecht is om uiterlijk een week na de vergadering van de StOL op 14 februari a.s. de tarieven voor 2005 naar de bibliotheken te communiceren.

Uitlenen dvd's

Het tarief voor het uitlenen van dvd's van het normale type is door voorzitter van de StOL vastgesteld op het videotarief. Voor het uitlenen van dvd's van het bijzondere type is voor de schijf met relevante extra werken een afzonderlijke vergoeding verschuldigd, dit ook volgens het videotarief.

Als relevant wordt aangemerkt dat het "extra" zodanig veel omvat en zich zodanig van het hoofdwerk onderscheidt dat het als een afzonderlijke werk is geproduceerd en verkrijgbaar is, zoals door weergave op verschillende dragers. Als voorbeeld kunt u denken aan de special edition dvd-uitgaven van 'Lord of the Rings'.

Omdat met het besluit van de voorzitter van 6 juli jl. bij de opgave van het aantal uitleningen van 2003 geen rekening is gehouden, heeft de StOL besloten op het aantal uitleningen van dvd's een toeslag van 5% vast te stellen. De VOB en de Stichting Leenrecht onderzoeken of dit percentage re-

eel is. Mocht na onderzoek blijken dat het percentage te hoog is vastgesteld dan zal het teveel betaalde bedrag worden verrekend met de verschuldigde vergoeding voor het uitlenen van dvd's in 2005. Mocht het percentage te laag zijn vastgesteld dan zullen er geen verrekeningen plaatsvinden.

De VOB heeft intussen een onderzoek gedaan naar het percentage in het aanbod van dvd's met het voor leenrecht relevante extra's bij twee leveranciers van bibliotheken. Omdat dit volgens de Stichting Leenrecht nog weinig zegt over de aankoop en het aantal uitleningen van deze dvd's, zal er een vervolgonderzoek worden gedaan.

Bij de opgave van het aantal uitleningen van dvd's in 2004 zal de bibliotheken niet worden gevraagd naar het aantal uitleningen van "relevante extra's". Het besluit is immers halverwege 2004 genomen. Vanaf 1 januari 2005 dienen de bibliotheken de uitleningen van dvd's met "relevante extra's" apart te administreren. Indien de dvd in de hitlijsten voorkomt, is de bibliotheek tevens de hittoeslag, voor de schijf met "relevante extra's" verschuldigd.

Hittoeslag

Voor het registreren van de hittoeslag werken de bibliotheken met de hitlijsten van de Mega Charts. Helaas zijn de hitlijsten niet altijd vrij van fouten. Met de VOB is afgesproken dat zal worden getracht in samenwerking met de Mega Charts regelmatig terugkerende fouten op te lossen.

Leenrecht Info

EINDREDACTIE:
KEES HOLIERHOEK

REDACTIESECRETARIAAT:
CHANTAL VAN SLUIS
STICHTING LEENRECHT
POSTBUS 3060
2130 KB HOOFDDORP

VORMGEVING:
D&A, TON VAN DER SPRUIT
AMSTERDAM

BESTUUR
STICHTING LEENRECHT:
MR. DR.S. C.H.J. VAN LEEUWEN
VOORZITTER

DR.S. C.P.A. HOLIERHOEK,
SECRETARIS/PENNINGMEESTER

DHR. E. ANGAD-GAUR
MR. DR.S. P.M.W. DIJKSTRA
DHR. V. VAN DEN EIJNDE
MR. H. KOSTERMAN
MW. MR. Y.A. LOOYE
MR. C. VAN RIJ
DHR. W. WISSING

BUREAU STICHTING LEENRECHT:
DHR. A.F. BEEMSTERBOER
DIRECTEUR

MW. CH. VAN SLUIS
ACCOUNT MANAGER

MR. T.I. MEERT
COÖRDINATOR ADMINISTRATIE

MR. E. VERBEEK
ADMINISTRATIE

MR. M. BOERLAGE
SECRETARIAAT

MW. I.S. STOL
SECRETARIAAT

DHR. R.M. VAN NOORT
INFORMATIEBEHEER

COLLEGE VAN TOEZICHT:
DHR. H.F. DIJKSTAL
VOORZITTER

MR. TH.R. BREMER
DHR. C.J. REGOORT RA

LEENRECHT:
TELEFOON: 023 - 799 78 05
FAX: 023 - 799 77 00
E-MAIL: LEENRECHT@CEDAR.NL
WEBSITE: WWW.LEENRECHT.NL

Agenda

januari 2005

Start inventarisatie uitleengegevens

14 februari 2005

Vergadering van de StOL

1 april 2005

Sluitingsdatum aanleveren uitleengegevens

1 juli 2005

Betalingsdatum facturen geschriften, audio, video en multimedia

mei 2005

Start inventarisatie steekproef van de Stichting Leenrecht

juli 2005

Vergaren bestanden met titel-specifieke uitleengegevens